

Jelena Vasiljević

ANTROPOLOGIJA GRAĐANSTVA

INSTITUT ZA FILOZOFIJU
I DRUŠTVENU TEORIJU
BEOGRAD

INSTITUTE FOR PHILOSOPHY
AND SOCIAL THEORY

Novi Sad
2016.

JELENA VASILJEVIĆ

ANTROPOLOGIJA GRAĐANSTVA

SADRŽAJ

Zahvalnost	11
I GRAĐANSTVO KAO (ANTROPOLOŠKI) ISTRAŽIVAČKI PROBLEM	13
1. Šta se misli pod građanstvom i zašto je ono vredno istraživanja?	13
2. Antropologija i građanstvo	20
II GRAĐANSTVO U ISTORIJI I TEORIJI: OKVIRI ZA RAZUMEVANJE I PROBLEMATIZOVANJE GRAĐANSTVA I GRAĐANSKIH PRAVA	26
1. Građanstvo kroz istoriju	28
1.1. Grčki polis	28
1.2. Civis Romanus	31
1.3. Srednjovekovni grad	34
1.4. Moderno građanstvo	36
1.4.1. T. H. Maršal: evolucija modernog građanstva	40
2. Teorijske i pojmovne pretpostavke građanstva. Izazovi i debate	44
2.1. Glavne teorijske tradicije mišljenja o građanstvu	44
2.1.1. Republikanska i liberalna tradicija	44
2.1.2. Građanstvo u nacionalnom okviru	50
2.2. Ključni savremeni izazovi	54
III ARGUMENT KULTURE U DEBATAMA O GRAĐANSTVU I GRAĐANSKIM PRAVIMA	65
1. Građanstvo u doba kulture i identiteta	65
1.1. Pomeranje težišta politike od države ka kulturi	65
1.2. Granice univerzalnog građanstva: izazovi identitetskih politika	69
1.3. Kulturno građanstvo – različite upotrebe pojma	75
2. Kultura, razlika i građanska prava	78
2.1. Priznanje kao politička kategorija	80
2.2. Diferencirano građanstvo	83
2.3. Multikulturno građanstvo	87
3. Kritika grupnodiferenciranih prava i multikulturalizma	94
3.1. Antropološka recepcija i kritika (multi)kulturnog građanstva	102

3.1.1. Od „nauke o kulturi“ do „postkulturalne antropologije“.	Argumenti protiv kulture	105
3.1.2. Etnografija kulture i prava		110
4. Ljudska prava i kulturna prava		115
4.1. Univerzalna ljudska prava		115
4.2. Kulturna prava		119
4.3. Antropološka kritika		123
4.3.1. Prava i kultura – još jednom o antropološkoj empirijskoj kritici		125
4.4. Ljudska prava su zapravo prava građana?		133
5. Zaključni osvrt na odnos kulture i građanstva		137
IV GRAĐANSTVO I POLITIKE DRŽAVLJANSTVA U NOVIJOJ ISTORIJI SRBIJE I NA POSTJUGOSLOVENSKOM PROSTORU		
		140
1. Politička zajednica i građanstvo u Srbiji tokom dvadesetog veka		144
2. Ključni elementi transformacije građanstva od 1990. godine		150
2.1. Srbija u novom jugoslovenskom okviru: (zlo)upotreba državljanstva		151
2.2. Novi kurs: promišljanje odnosa između nacije, države i teritorije		154
2.2.1. Liberalizacija politike državljanstva		155
2.2.2. Ustav i politike pripadanja		156
2.2.3. Etnifikacija državljanstva Srbije		159
2.2.4. Pravna zaštita nacionalnih manjina		162
2.2.5. Građani Kosova, državljanjani Srbije?		164
3. Građanstvo i <i>dokumentalnost</i> u življenom iskustvu: problemi pripadnosti i statusa nakon raspada Jugoslavije		168
3.1. Građanstvo kao <i>društveni objekat</i>		170
3.2. Životne priče o građanstvu i pripadnosti posle Jugoslavije		174
3.2.1. Odlazak u „političku zajednicu srodstva“		175
3.2.2. Kafkijanske situacije		177
3.2.3. Arbitrarnost pripadanja zajednici: između subjektivnih osećaja i zakonskih okvira		180
3.2.4. Pripadnost u očima drugih		184
3.3. Zaključak: dokumentalnost i pripadnost		185
V ZAKLJUČNA RAZMATRANJA		188
Literatura		195